

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Til Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen

København den 31. januar 2023

(25.08.2023)

Kunstfaglig og kunsthistorisk vurdering af Poul Gernes' udsmykning af Paladsbygningen

På baggrund af anmodning af den 6. januar 2023 fra Københavns Kommune fremsendes herved Akademiraadets kunstfaglige vurdering af Poul Gernes' udsmykning af Paladsbygningen.

Akademiraadet vurderer, at den over 102 år gamle Paladsbygning på Axeltorv i København med Poul Gernes' farvesætning udgør et enestående og meget væsentligt eksempel på kunst i det offentlige rum.

Poul Gernes' farvesætning af Paladsbygningen er internationalt anerkendt af en lang række kunstinstitutioner og kunstfaglige professionelle verden over. Poul Gernes er en af de væsentligste kunstnere i dansk samtidskunsts historie, og udsmykningen af Paladsbygningen er et af hans væsentligste værker.

Om kunstneren

For Poul Gernes (1925-1996) hang kunst og liv uløseligt sammen. Han mente, at kunsten havde en vigtig rolle at spille i samfundet, og at kunstneren skulle forholde sig aktivt til sin samtid. Hans konstruktive kunstsyn lå i forlængelse af den konkrete kunsttradition, sådan som vi kender den i Danmark, fra blandt andre hans generationsfæller Paul Gadegaard og Gunnar Aagaard Andersen. Kunstværket skulle ikke være et aftryk af kunstneren selv, men stimulere beskuerens tanker og følelser. Gernes ønskede at deltage i kollektive sammenhænge og bringe kunsten ud over de institutionelle rammer og ind i folks hverdagsliv, blandt andet i det offentlige rum. Han var optaget af relationen mellem det offentlige og kunsten i den forstand, at velfærd ikke kun er materiel; at immateriel velfærd er lige så væsentlig for det gode liv. Hans omsætning af disse principper til kunst i det offentlige rum er enestående på den danske kunstscene.

Da Poul Gernes fik opgaven med at udsmykke Palads, havde han været professor på Skolen for mur- og rumkunst på Det Kongelige Danske Kunstakademi, og han var en af stifterne og bannerførerne på Eks-skolen, den eksperimenterende kunstscole, sammen med bl.a. Bjørn Nørgaard og Per Kirkeby. Eks-skolen havde afgørende indflydelse på udviklingen af den danske kunstscene i 1960'erne og 1970'erne.

I 1988 repræsenterede Poul Gernes Danmark på Venedig Biennalen.

Poul Gernes var velfærdsstatens forkæmper på det æstetiske felt. Han var gennem hele sit liv dedikeret til at få kunsten ud i samfundet. Han forsøgte kompromisløst at implementere kunsten i vores byggede miljøer. I sit virke nåede han at lave over 160 udsmykninger – hovedsageligt i de danske velfærdsinstitutioner: børnehaver, folkeskoler, gymnasier, posthuse, hospitaler osv. Han var en kunstner for hvem det at lave kunst for folk, og i fællesskab udsmykke menneskers hverdagsmiljøer, betød så godt som alt.

Palads Teatrets udsmykning og dennes kunstneriske værdi

Gernes har lavet mange udsmykninger, men Palads er særlig, fordi han her modigt og uforfærdet griber ind i en central plads i det offentlige rum. Han tog udgangspunkt i biografen som en del af underholdningsindustrien, og med farvevalget skaber han en modvægt til den omgivende trafik og jernbanelegemerne. På Axeltorv er det ikke arkitekturen, der er det dristige, men det kunstværk Poul Gernes i 1989 fremkaldte og efterlod som et af sine hovedværker.

Med sine mælkede pink, lilla, blå og orange signaturfarver forvandlede han den eklektiske biografbygning fra 1918 til et af byens stærkeste pejlemærker. I dag er Palads Teatret et stykke original kunsthistorie beåndet af Gernes' let muntre poesi, der bag sin folkelige appel tog et opgør med en stiv og bedaget kunstforståelse. Palads er en generøs skulptur i det offentlige rum, et ikon og et pejlemærke, når vi bevæger os rundt i København. Palads gør noget, som ingen andre bygninger gør og tør. Farvesætningen bryder med 'den gode smags' herredømme over byrummet.

Poul Gernes dedikerede sit liv til en omfordeling af de æstetiske ressourcer, så de ikke kun kunne erhverves af få privilegerede mennesker, men være en gave til os alle – uanset køn, alder, etnicitet og betingelser. Klare farver, et enkelt aflæseligt motiv og en usnobbet og umiddelbar tilgang til materialer var centrale elementer i hans idé om æstetisk omfordeling. Palads står der til overraskelse og fælles undren for alle, der kommer forbi og tænker: Kan man det? Alt imens den tager mennesket i hånden og viser, hvordan folkelighed, tradition og fornyelse kan tale inspirerende sammen.

Akademiraadets anbefaling

Kunsten er vigtig i det offentlige rum. Den giver os nogle nye måder at se verden på. Poul Gernes' udsmykning af Palads blev engang opfattet som en provokation mod den gode smag. Nu er den blevet folkeeje, et sindbillede på den del af byen, hvor københavnere og folk fra omegnen fester og nyder livet. Som et eksempel på kunst i det offentlige rum er det et hovedværk i Københavns centrum.

Biografen indgår i et komplekst offentligt rum, hvor det kraftfulde kunstværk, som biografen er, udgør en væsentlig del af stedets identitet. Men det er det maledede ydre, der er kunstværket, ikke det kaotiske indre. Ved at bevare skallen og udvikle det indre af bygningen på et arkitektonisk niveau, der kan svare til det billedkunstneriske ydre, kan bygningen forhåbentlig leve mange år endnu.

I de skitseforslag, der har været vist i offentligheden, indgår en meget høj overbygning i alle versioner. Akademiraadet vurderer, at der ikke er behov for flere høje bygninger i København. Højhuse skaber sjældent værdi for fællesskabet, og selv tårne af høj arkitektonisk kvalitet, som f.eks. SAS-hotellet, skaber kolde trækvinde, der gør omgivelserne uegnede til ophold.

Det er blevet foreslået, at man kan rive bygningen ned og genskabe kunstværket. Dette opfatter Akademiraadet ikke som et seriøst forslag. Gernes' farvesætning og Paladsbygningen er uløseligt forbundne. Gernes forholdt sig helt bevidst og positivt til, at bygningens eklektisk-barokke stil var et udtryk skabt til et folkeligt forlystelsespalads – snarere end et stilrent arkitektonisk værk. Bygningen og farvesætningen kan derfor ikke skilles ad uden, at den oprindelige kunstneriske intention går tabt.

Akademiraadet stiller sig til rådighed for yderligere dialog om sagen.

Venlig hilsen
AKADEMIRAADET

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet er statens rådgiver i spørgsmål om billedkunst, arkitektur og planlægning, og står til rådighed for kommunerne og regionerne. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Rådets medlemmer er valgt i en demokratisk proces af de billedkunstnere og arkitekter, der udgør Kunstnersamfundet, og er en uafhængig og upolitisk organisation